

ע"פ 1508/14 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו בית משפט לעוררים פליליים

ע"פ 1508/14

לפני:
כבוד השופט ע' פוגלם
כבוד השופט א' שחם
כבוד השופט מ' מזוז

פלוני המערער:

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דין של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד,
מיום 14.1.2014, בתפ"ח 34352-06-3, שניתן על
ידי כב' השופטים מ' פינקלשטיין – סג"נ; ל" ברוד; ר'
אמר

תאריך הישיבה: ד' באב התשע"ה (20.7.2015)

בשם המערער:

עו"ד ניל סימון

בשם המשיבה:

פסק דין

השופט א' שחם:

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על פסק דין של בית-המשפט המחוזי מרכז-לוד, בתפ"ח 34352-06-10 (כב' השופטים: מאינקלשטיין - סג"נ; ל' ברודי; ור' אמיר), מיום 14.1.2014, אשר במסגרתו הורשע המערער, בהתאם להוד'תו שבאה לאחר שמיית כלל הריאות בתייק, בביצוע עבירה של רצח בכונה תחיליה, לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

2. טרם שניתן גזר הדין, ביקש המערער מבית משפט קמא, באמצעות סנגרוועו"ד ניל סיימון, שקיבל עליו את יצוגו של המערער בשלב זה, כי תושת עליו ענישה מופחתת בעבירות הרצח, בהתאם לסעיף 300א(2) לחוק העונשין. זאת, לאחר שלישתו, הוא לוקה בהפרעה נפשית חמורה אשר הגיבלה, באופן ניכר, את יכולתו להימנע מביצוע הרצח.

3. בית משפט קמא דחה את הבקשה לענישה מופחתת, וממצאות המשפט בסעיף 300(א) רישא לחוק העונשין,ណון המערער למסר עולם בגין הרשעתו בעבירות הרצח בכונה תחיליה. כמו כן, חויב המערער בתשלום פיצויים לנפגעי העבירה, כמפורט להלן: 258,000 ₪, לבנה של המנוחה, הקטן י.ר; 258,000 ₪, לבנה של המנוחה, הקטן א.ר; ו-258,000 ₪, לאמה של המנוחה. עוד נקבע, כי כל חיויבו של המערער בפיצויים, כאמור, יהיו סולידרים ובוחוף עם חיויבו בפיצויים לפי פסק דין של בית המשפט לענייני משפחה בכפר סבא, במסגרת תביעה אזרחית שהגישו שני ילדיה הקטינים ואמה של המנוחה (תמ"ש 38814-06-10).

למרות שציינתי כי מדובר בערעור על פסק הדין, הערעור שלפנינו נסוב, הלכה למעשה, על ההחלטה, מיום 10.9.2013, שבגדירה נדחתה בקשה המערער להחיל בענינו את חריג הענישה המופחתת לעונש מסר עולם חובה, לפי סעיף 300א(א) לחוק העונשין (להלן: ההחלטה).

טרם שאפנה לדון בערעור, אעמד על עיקרי העבודות, על תמצית ההליכים הקודמים ועל טענות הצדדים בכתב ובדין שהתקיים בפנינו.

כתב האישום אשר הוגש נגד המערער

4. בכתב האישום שהוגש נגד המערער נטען, כי בתקופה הרלבנטית לכתב האישום, היה המערער נשוי לא.ר. זיל (להלן: המנוחה). במהלך חי הנישואים של השניים, נהג המערער באובייסיביות ובאלימות כלפי המנוחה, ובתקופה שקדמה למשעים המתוארים בכתב האישום, היא אף ביקשה להתגרש, אך להלאה לא הצליחו רצונה להיפרד ממנו. ביום 20.5.2010, סמוך לשעה 22:00, בחדר המדרגות בבניין בו התגוררה ב....., איים המערער על המנוחה כי ירצץ אותה אם תתלוון נגדו במשטרה. עקב חששה של המנוחה כי המערער ירצץ אותה, היא נמנעה מהגיע נגדו תלונה, וזאת על אף בקשה המשטרה כי תעשה כן. ביום 23.5.2010, נחקר המערער במשטרה בחשד לאיור מים בmonth, כמתואר לעיל, ובתום החקירה הוא שוחרר בערובה. בין תנאי שחרורו, התחייב המערער שלא להכנס לעיר למשך 14 ימים, ושלא ליצור כל קשר, בכל דרך שהיא, עם המנוחה בתקופה זו. המערער לא קיים את תנאי שחרורו, וחurf האמור בהם, הוא המשיך להגיע לביתה של המנוחה; ליצור עמה קשר; לאיים עליה; להטרידה; ולהקוטה.

במועד שאיןנו ידוע במדוק למסימה, עובר ליום 2010. ___, גמלה בלביו של המערער ההחלטה להמית את המנוחה - החלטה עליה חזר בפני בני משפטו. בהתאם לכך, ביום 2010. ___, בשעות הצהרים, הצדיד המערער

בסיכון מטבח רחבה בעלת להב גדול, אותה עטף במגבת, והציגה בפני אימו ואחותו, תוך שהוא חוזר על רצונו להביא למותה של המנוחה.

ביום 2010., עברה המנוחה להתגורר עם ילדיה בדירה חדשה ב..... באותו לילה, החל מחצות הליל, ביצע המערער מאות ניסיונות חיגוג אל הטלפון של המנוחה, ואף שוחח עמה מספר פעמים. בהמשך, בשעות הבוקר של יום ה-2010., יצא המערער אל דירתה (החדשה) של המנוחה, כשהוא נושא עמו סכין. בכניסה לבניין,פגש המערער בטכנאי אשר הגיע לבצע התקינה בדירה. המערער החביא את הסכין במקלט הבניין, ופנה אל הטכנאי בבקשתו כי יברר עבورو באמ המנוחה נמצאת בקשר עם גבר אחר, וכן כן ביקש וקיבל ממנו את מספר הטלפון שלו, על מנת לעמוד עימו בקשר. במהלך אותו בוקר, שב ופנה המערער אל הטכנאי עשרות פעמים, באמצעות הטלפון, ותיחקך אותו באשר למעישה ולדבירה של המנוחה. בסמוך לשעה 12:00, כאשר ירד הטכנאי אל רכבו על מנת להביא שם ציוד התקינה, עלה המערער אל דירתה של המנוחה. משיצאה המנוחה אל חדר המדרגות, ذكر אותה המערער, בגבה ובראשה, 12 דקירות לכל היותר, אשר כתוצאה מהן נגרם מוותה של המנוחה במקום.

תשובה המערער לכותב האישום

5. בתחילת, הודה המערער כי ביצע את המעשים המזוהים לו, אך כפר בקיומה של כוונה תחילה, ולפיכך התנהל משפט הוכחות במלואה. ביום 24.10.2011, חזר בו המערער מכפירתו באשמה, והורשע בעבירות הרצח, אך הוא המשיך וטען, כאמור, לעונשה מופחתת.

החליטו של בית משפט קמא באשר לסוגיות העונשה מופחתת - סעיף 300א(א) לחוק העונשין

6. ביום 23.9.2013, דחה בית משפט קמא, פה-אחד, את בקשה המערער להחיל בענינו את חריג העונשה המופחתת לעונש מסר עולם חובה בגין ביצוע עבירות רצח, לפי סעיף 300א(א) לחוק העונשין. כפי שיפורט להלן, דוחית בקשתו של המערער להטלת עונשה מופחתת בענינו, נסמכה בעיקרה על חווות דעתו ועל עדותו של מומחה הتبיעה, ד"ר אלטמרק, אשר נתמכה ברأיות נוספות שנשמעו בבית משפט קמא, במהלך ניהול משפט ההוכחות על-ידי המערער. להלן, אפרט בתמצית, את עיקרי הראיות שהוצעו בפני בית משפט קמא, הן מטעם המאשימה והן מטעם של המערער, באשר לבקשת להטלת העונשה המופחתת.

חוויות דעת מומחים

7. מטעם ההגנה הוגשה חוות דעת פסיכיאטרית של ד"ר אור, חוות דעת פסיכו-דיינטוכיטית של מר שדה (להלן: מומחי ההגנה), והובחר כי חוות הדעת המרכזית והמסכמת היא זו של ד"ר אור. ד"ר אור התרשם, כי המערער סובל מהפרעת אישיות קשה וחריפה ביותר, על גבול הפסיכוטיות, המשלבת מאפיינים גבוליים, נרקיסיטיים, ואנטי-סוציאליים. ד"ר אור, הוסיף עוד בחוות דעתו, כי הפרעת האישיות האמורה, הגבילה במידה ניכרת את יכולת השיפוט והשליטה של המערער בדחפיו, ובפרט את יכולתו להימנע מביצוע הרצח. גם המומחה מר שדה, הביע את דעתו כי קיימת הפרעת אישיות אצל המערער, אך ללא מרכיבים נרקיסיטיים. עוד ציין מר שדה בחוות דעתו, כי רמתו האינטלקטואלית של המערער נמוכה, באופן הנושך לרמת פיגור קל. ואולם, בחקירתו הנגדית חזר בו מר שדה בדבריו

אלו, אישר כי המערער מצוי, מבחינה קוגניטיבית, בתחום הנוירמה, בין רמה בינונית לנמוכה, ולא על גבול הפיגור.

8. בשלב מעצר הימים של המערער, הגישה המאשימה את חוות דעתו הפסיכיאטרית של ד"ר אלטמרק, מטעם הפסיכיאטר המחויז, לעניין כשירותו המשפטית של המערער לעמוד לדין, ולשאת באחריות פלילית. לבקשת המאשימה, ולאחר הרשותו של המערער במשפט הרכח, הגישה חוות דעת מלאימה מטעמו של ד"ר אלטמרק, וזאת לעניין סעיף 300א(א) לחוק העונשין. ד"ר אלטמרק סבר, אף הוא, כי המערער סובל מהפרעת אישיות, אך לגישתו, אין למצוא באוותה הפרעה מרכבים גבוליים, אלא רק מאפיינים נרkipיסטיים ואנטי-סוציאליים. עוד סבר ד"ר אלטמרק, כי הפרעת האישיות בה לוקה המערער, אינה מתקרבת להפרעה פסיכוטית. לשיטתו של ד"ר אלטמרק, הפרעת האישיות האמורה לא שיבשה את יכולת השיפוט של המערער, ובפרט את יכולתו להימנע מביצוע המעשה.

9. זה המקום לצין, כי בהחלתו לא התעלם בית משפט קמא מהעובדה כי חוות הדעת, הן מטעם הتبיעה והן מטעם ההגנה, לא התקיימו לתשתיות הראייתית המלאה, ולטעמו של בית המשפט היה ראוי כי תוגשנה חוות דעת מלאימה מטעם המומחים, תוך התקיימות לתשתיות הראייתית בכללותה. אף על פי כן, הדגיש בית משפט קמא, כי "לקראת חקירותם קיבלו המומחים את מרבית החומר, לרבות העדויות בביבם"ש, ובכל מקרה הם עומתו עם כך בחיקוריהם". משכך, סבר בית משפט קמא, כי אין כל מקום לטענת הסגנור, כי היה על בית המשפט להתייחס אך ורק לראיות שנבחנו על-ידי המומחים ונכללו בחוות דעתם.

10. לסיכון עמדתו לעניין חוות הדעת, הפנה בית משפט קמא, למספר נקודות מוקשות שעלו בחקירהם של מומחי ההגנה, ד"ר אור ומר שדה. בין היתר, ציין בית משפט קמא כי שנייהם לא נחשפו למכלול העובדות ולמלוא התשתיות הראייתית שהוצגה בפני בית משפט קמא; שני המומחים הסתמכו בחוות דעתם על דברים שמסר להם המערער, אשר התרברו כבלתי-邏輯י (למשל, דברים בנוגע להיסטורייה הפסיכיאטרית במשפחתו); וכי שני מומחי ההגנה לא נתנו משקל ממשי למניפולציות שגילה המערער לאורך כל הדרך. לסיכון, קבע בית משפט קמא, כי:

"שתי העמדות קרובות זו לזו ואין נחרצות, הן מבוססות על הערכה והתרומות, וכל המומחים הסכימו שלא מדובר ב'מデウ מדוק'. הפער מתמצה במרכיב הגבולי של הפרעת האישיות ובמידת חומרתה [...] בוחנתי את הדברים לגופם, ובאמת למסקנה כי אין בידיו להעיף את חוות דעת מומחי ההגנה על פניו זו של ד"ר אלטמרק מטעם הפסיכיאטר המחויז' לעניין טיבה המדוק' ולענין מידת חומרתה של ההפרעה הנפשית של [המעערער]."

הריאות הנוספות שעמדו בפני בית משפט קמא

11. בית משפט קמא לא הסתפק בעדויות ובחוות דעת המומחים, אלא נתן דעתו להתנגדותו של המערער בשלבים שקדמו לרצח, במהלךו, ולאחריו. תחילתו, עמד בית משפט קמא על התנהלותו של המערער עובר לרצח. כאשר הגיע המערער לבניין בו הTEGRורה המתלוננת, הוא הסתר את הסכין שהביא עימו במקלט, ולדבריו הוא עשה כן כדי שלא להסתבר ולהיתפס עם הסכין ברשותו, בחיפוש משטרתי. לאחר מכן, כאשר המערערפגש בטענאי, הודהה המערער בפניו בשם בדיו, ומסר לטכנאי סיפורו, וזאת על מנת שהטכנאי לא ידע למי מדובר.

12. בהמשך, נדרש בית משפט קמא לתחשוותו של המערער בעת ביצוע הרצח. המערער מסר, במספר הזדמנויות, הן לחוקריו והן לפסיכיאטרים שבdkו אותו, כי בעת ביצוע הרצח הוא חש תחשוה מזויה ושמע קולות. עוד מסר המערער, כי הוא הרגיש כאלו שד יצא ממנה ורצה את המנוחה, וכן שהמנוחה נגלהה בפניו בדמות של שד, וגם בדמותו של אביו, ולכן הוא רצח אותה. בהזדמנות אחרת, טען המערער כי המנוחה פגעה בו; השפילה אותו; ואימה עלי שתקרא למשתראה, ולכן הוא רצח אותה אף נמנע מהזעיק את אנשי מד"א כדי להצילה, שכן הוא סבר כי "מגיע לה".

13. לאחר זאת, פנה בית משפט קמא לבחון את התנהלותו של המערער לאחר הרצח. הובחר, בהקשר זה, כי המערער ברוח מן המקום במוניות שירות לעיר אחרת, ותוך כדי מנוסתו הוא התקשר לעורך דין ומסר לו הוראות כיצד לחלק את כספו בין ילדיו. בנוסף, התקשר המערער לאחיו, סיפר לו כי רצח את המנוחה, ומסר לו פרטים נוספים באשר לכיספי העסוק המשותף שלהם, ובנוגע ללקוחות שיש לגבות מהם כספים. לאחר מכן, התקשר המערער לגיסתו ואמר לה ש"עשה סוף" למנוחה, וכי אין טעם להזמין את כוחות ההצלה. לבסוף, התקשר המערער לאחחותו ומספר לה כי גרם למותה של המנוחה. עוד אמר לה המערער, כי בכוונתו להתאבד, וכי השאיר מכתב לקריםיו. בית משפט קמא הדגיש, כי בכל שיחותיו עם בני משפחתו, נמנע המערער מלהשופ את מקום הימצאו, וזאת על אף שנסאל על כך.

14. אחת הראיות, עליה ביסס בית משפט קמא את החלטתו, נוגעת לתנהלותו של המערער באשפוז, אגב מעצרו. המערער אושפז לצורך הסתכלות בחדר מין פסיכיאטרי, מיד לאחר מעצרו, וכן אושפז, כשבוע לאחר מכן, לפרק זמן ארוך יותר. כבר בבדיקה הראשונה, מצאה הפסיכיאטרית אשר בדקה את המערער, כי הוא "מאוד סימולטיבי". יתר על כן, הפסיכיאטר האחראי שבדק את המערער, קבע כי הוא "מנסה להתחזות לחולה נפש, התנהגותו במחלה הינה מניפולטיבית, דרשנית, מגמתית ומכוונת להשגת רוח משני מאשפוז פסיכיאטרי, ככל הנראה, במטרה להתנווע אחריות פלילתית".

15. בנוסף, עמד בית משפט קמא גם על תפקודו החברתי והתעסוקתי של המערער, בציינו כי המערער ניהל קשרים חברתיים אישיים עם שכניו לשעבר, עם חברות-וועד בבניין בו עבד. בית משפט קמא ציין, כי מדובר בקשרים ממשמעותיים, שאינם שטחים, אשר התנהלו לאורך זמן. כמו כן, בהתאם לעדויותיהם של המערער ושל אחרים, ניהל המערער, במשך תקופה ארוכה, עסק עצמאי ורוחני כקבלן ניקיון, ובתווך בכך, הוא העסיק עובדים וניהל קשרים עם לקוחות.

16. לאחר הדברים האלה, דין בית משפט קמא בשאלת האם המערער עומד בתנאים שנקבעו בסעיף 300א(א) לחוק העונשין, זכאי לענישה מופחתת בגיןו. בית משפט קמא השיב על שאלה זו בשלילה בהדגשו, כי המערער לא הרים את הנTEL (בamazon הסטבריות) להראות כי הוא סובל מהפרעה נפשית חמורה, אשר הגבילה, באופן ניכר, את יכולתו להימנע מעשיית המעשה. אדרבה, הוסיף וצין בית משפט קמא, "נכון לקבוע פוטטיבית, [שהמעערער] שלט במשישו בעת הרצח, היה יכול להימנע מביצועו, ולא הייתה לו כל הגבלה ניכרת על יכולתו זו בשל ההפרעה הנפשית ממנו הוא סובל".

17. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי המערער נערך לרצח, וביצע אותו באופן מתוכנן ומאורגן, כאשר היה לו מניע ברור לגרום למותה של המנוחה. עוד נקבע, בהקשר זה, כי אין כל ממש בטענת המערער, לפיה הוא איבד שליטה והיה מוגבל ביכולתו להתמודד עם דחפיו שגרמו לו לבצע את המעשה.

18. עדמה זו מתחזקת, כך הדגיש בית משפט קמא, מעצם העובדה כי בשני המועדים בהם אושפז המערער התרשםו הרופאים הפסיכיאטריים, כי הוא מתנהג באופן סימולטיבי ומניפולטיבי. בית משפט קמא הוסיף וקבע, כי "ענין המnipולציות וה歇רים של [המערער] צריך לקבל משקל יותר בענייננו. גם לנוכח ההסדר הראיתי המוחך לשעיף 300(א) לחוק העונשין. נטל השכנוו הוא על [המערער] ולפי מאزن הסתברויות. אין די בספק סביר. וקשה למסור לצורך זה על מי שמתמחה ומתחיל בראון מגמתי בדיק באוטו עניין".

19. עוד ציין בית משפט קמא, כי שיקול הדעת, לגבי השאלה האם יש להפחית מעונש מאסר העולם, בהתאם לשעיף 300(א), מסור בידי בית המשפט, כאשר עליו לבחון את כל נסיבות המקירה, ובינהן: התכוון שקדם לביצוע העבירה; מידת האכזריות שבאה בוצע הרצח; והתנהלותו של הרצח לאחר ביצוע המעשה.

20. לסיכום, ולאחר בחינת מכלול הראיות שהובאו לפניו, לרבות חוות דעת ועדויות המומחים, והתשתיות העובדתו שפורטה לעיל, קבע בית משפט קמא, כי המערער רצח את המנוחה כשהוא שולט במשעו, וambil'ו שהיתה כל הגבלה ניכרת על יכולתו להימנע מעשיית המעשה, עקב קיומה של הפרעה נפשית חמורה. בנוסף, ובשים לב לאכזריות שלגילה המערער במשעו, התכוון הקר שקדם לרצח, והמניפולטיביות הברורה שלגילה, קבע בית משפט קמא, כי אין מקום, בגדרו שיקול הדעת הנתנו לו, להקל מעונש המאסר המנדטורי, בגין עבירת הרצח שביצע המערער.

תמצית טענות המערער בערעור

21. ביום 14.1.2014, הגיע המערער, באמצעות בא-כוcho, עו"ד ניל סיימון, ערעור על פסק דין של בית המשפט המחויז. כאמור, התמקד ערעורו של המערער בהחלטה שלא להטיל עליו עונשה מופחתת, בהתאם לשעיף 300(א) לחוק העונשין. בnimoki הערעור שהוגשו על-ידי הסנגור, נטען מספר טענות מרכזיות בהקשר הנדון.

22. ראשית, הlion המערער על ההסתמכות "היעורת" (לשונו, על ניר העמדה של איגוד הפסיכיאטריה (להלן: ניר העמדה)). לטענת המערער, שגה בית משפט קמא משהסתמך, ללא כל עורין, על ניר העמדה, ולא הפעיל שיקול דעת רחב יותר באשר לצורך לכלי הפרעות נפשיות נוספות במסגרת ניר העמדה, ובינהן ההפרעה ממונה סובל המערער, אשר לא ננכשה לרשותה. עוד טען המערער, בהקשר זה, כי "[ניר העמדה] נכתב על-ידי מספר פסיכיאטרים מובילים, אך לא כל עמדה מחיבת אפילו של איגוד הפסיכיאטריה הישראלי".

23. שנית, נטען על-ידי המערער, כי שגה בית משפט קמא כאשר העדיף את חוות דעתו של מומחה התביעה, על פני חוות הדעת של מומחי ההגנה. לשיטתו של המערער, מומכי ההגנה היו מקטועים; שלטו בחומר הראיות; לקחו בחשבון את המגמות בדרכיו של המערער; ולא העריכו מקרים מסוימים שהתעוררו עת הגיעו למסקנותם הסופית. אשר חוות דעתו של מומחה התביעה, טען המערער כי הלה לא הכיר, ואף לא נחשף למלא החומר הראיתי בricht; ולא נעזר בהערכתה פסיכו-דייגנומטית בעניינו של המערער, כפי שעשו מומכי ההגנה, וכפי שנ公认 לעשות במקרים כגון דא.

24. המערער הוסיף וטען, בהקשר זה, כי שגה בית משפט קמא בקובעו כי מומכי ההגנה לא נתנו משקל ראוי למניפולטיביות שלגילה המערער. עוד נטען, כי מומכי ההגנה לא העריכו מהתכוון שקדם לרצח; מהיערכותו של

המערער טרם ביצוע המעשה; ומהתנהלות המערער עבר לרצח, ולאחורי.

25. לבסוף, טען המערער כי שגה בית משפט קמא משקיע כי אין להפחית מעונשו של המערער בשל תחושת הצדקה, ולנוכח אכזריות מעשיו של המערער, והተכנוו שקדם לbijoux הרצח. זאת, אחר, שלישיתו של המערער, הוא מילא לא יכול היה להימנע מביצוע המעשים, בשל ההפרעה הנפשית הקשה בה הוא לוקה.

לאור האמור, סבור המערער כי יש להחיל בעניינו את חריג הענישה המופחתת.

תגובה המשיבה

26. המשיבה תומכת את יתדותיה בהחלטתו של בית משפט קמא, וטוענת כי יש לדוחות את הערעור. לגישת המשיבה, טענותיו של המערער, בוגע לדחית בקשתו לענישה מופחתת הן בגין ערעור על ממצא עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי הערכמה הדינונית. נטען עוד, כי בית משפט קמא ניתה כראוי את אירוע הדקירה עצמו, ועמד על נסיבות ביצועו; וכן התיחס להתנהלותו של המערער לפני ואחרי ביצוע הרצח; ובתווך בכך בחן, בהרחבה, את חוות דעת המומחים שהוגשו לפתחו. לאור אופיו של הערעור, סבורה המשיבה כי יש להחיל, במקורה דן, את הכלל, לפיו אין זה מדרכה של ערכמה הערעור להתערב בקביעות מעין אלה, ודברים אלה נכונים, יתר שtat, שעה שמדובר בחוות דעת ובעדויות מומחים.

27. נטען בנוסף, כי המערער לא עמד בנTEL שרבע עלי שכמו, ברמה של מאין הסתברויות, להראות כי הוא עומד בשלושת התנאים המצטברים, הקבועים בסעיף 300א(א) לחוק העונשין, והם: קיומה של הפרעה נפשית חמורה; הגבלה ניכרת על יכולתו להימנע מביצוע המעשה; וקשר סיבתי בין השניים. מכל מקום, הוסיפה וטענה המשיבה, כי מדובר בהוראת חוק שהפעלה נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט, ורק במקרים חריגים ומיחדים, כאשר תחושת הצדק מחייבת זאת, יטה בית המשפט להימנע מהטלת עונש של מאסר עולם, על מי שביצע רצח בכונה תחילה.

28. המשיבה טענה בנוספ בתגובהה, כי "בחינת נימוקי הערעור מלמדת כי מאפיינם המרכזי הוא היעדר טיעון-ערורי ממשי". כך, לטענת המשיבה, המערער נמנע מלהתמודד עם צבר קביעות משמעויות שנעו בעניינו, אשר עמדו ביסוד החלטתו של בית משפט קמא. בין היתר, מדובר בנושאים הבאים: חוות דעתו של מר שדה, לפיה המערער מצוי מבחן קוגניטיבית בתחום הנורמה, בין רמה ביןונית לנמוכה; ממצא העובדותים של בית משפט קמא לעניין התנהלותו של המערער עבור לרצח, ולאחריו, המתישבים עם תכנון, ארגון, ומחשبة מסודרת וקוהרנטית, ולא עם חוסר יכולת שיפוט או שליטה; דבריו של המערער, כי גרם למותה של המנוחה, ואף החליט שלא להזמין את כוחות ההצלה, משום שסביר כי " מגיע לה" למות; קביעותו של בית משפט קמא לעניין המיניפולטיביות שגילה המערער, ועוד.

וגם אם נמצא מחותה הנחה כי המערער ניסה להתמודד, במסגרת הودעת העובדות הללו, הרי שהוא, כך לטענת המשיבה, "התיחס אליהם פורמלית, במובן זה שהזיכרים בשפה רפה, אם כי נמנע, מעשית, מלתקוף תקיפה ערורית". לפיכך, סבורה המשיבה, כי די "בחסר האמור- קרי, بما שאינו בנימוקי הערעור, כדי להביא לדחית הערעור".

29. אשר לטענותו של המערערלענין ההסתמכות על ניר העמדה, טענה המשפט כי ניר העמדה של איגוד הפסיכיאטריה אומץ ויושם בפסקתו של בית משפט זה כמסמך הכל קווים מוחנים, אך בפועל גישתו של ניר העמדה היא גמישה ותלויה נסיבות, ואין מדובר ברשימה סגורה של הפרעות נפשיות.

הדין בערעור

30. בדיון בערעור טען בא-כחו של המערער, עו"ד ניל סיימון, כי בעניינו של המערער מתקיימים החירגים המצדיקים את התערבותו של בית משפט זה בקביעות עובדה ובממצאי המהימנות, שנעשו על-ידי בית משפט קמא. זאת, בעיקר נוכח העובדה כי בית משפט קמא השתמש, לצורך החלטתו בסוגיות העונשה מופחתת, בעובדות ובנתונים שלא נבחנו על-ידי המומחים, במסגרת חוות הדעת שהוגשו מטעם. עו"ד סיימון הוסיף וטען, בהקשר זה, כי שגה בית משפט קמא כאשר עשה שימוש בראיות שהוגשו במסגרת ההליך המשפטי שהתנהל בעניינו של המערער, ובכלל זאת, נתן משקל להתנהלותו ומעשיו של המערער עבור לרצת, ולאחוריו; לתחשותו של המערער במהלך הרצת; להתנהגותו של המערער במסגרת האשפו אגב מעצרו; לתקודו החברתי והתעסוקתי של המערער; ולתכנון שנעשה ביום הרצת, שבוצע על-ידי זאת שכן, לטענותו של עו"ד סיימון, ראיות אלו לא עברו תחת "מסנתת של חוות הדעת הפסיכיאטרית", ומשכך אין לתת להם כל משקל, ולמצער יש ליתן להן "ערך מופחת ביותר", לעניין ההחלטה האם להטיל על המערער עונשה מופחתת.

31. בכל מקרה, סבור עו"ד סיימון, כי שגה בית משפט קמא בקובעו כי מומחי ההגנה, לא נחשפו למלא חומר הראיות בתיק, ולגיטמו, דוקא מומחה התביעה, ד"ר אלטמרק, הוא זה שלא נחשף לכל חומר החקירה, ולמכלול הנسبות בתיק זה.

32. לבסוף, טען עו"ד סיימון, כי חרף העובدة שההפרעה ממנה סובל המערער, אינה נכנסת בגדר המקרים המנוסים בניר העמדה, המערער הרים את נטל השכנווע להראות, במאזן הסתרניות, כי הוא עומד בתנאים שנקבעו בסעיף 300א(א), אשר לאפשרות להשית עליו עונשה מופחתת.

33. המשפט, אשר יוצגה על-ידי עו"ד אייל כהן, טענה כי החלטתו של בית משפט קמא מפורטת ומונמקת כדבע, וקביעותו של בית משפט קמא מבוססת על חומר הראיות, ועל התרשםתו הישרה של בית המשפט מהמומחים שהעידו בפנוי. עוד נטען, כי המערער לא הצביע על כל עילה המצדיקה התערבות בקביעות המהימנות ובממצאים העובדיים שנעשו על-ידי בית משפט קמא, ודברים אלה יפים מקל וחומר, כאשר ערכאת הערעור מתבקשת להתערב בחוות דעת מקצועיות ובעדויות המנוסים. לסיכום, נטען על-ידי המשפט, כי אין מקום להחיל על המערער את סעיף 300א(א), משום שהוא לא עמד בנטל הרובץ על שכמו להראות, כי הוא עומד בתנאים שנקבעו בסעיף זה, ומכל מקום גם תחשות הצדק שוללת את תחולתו של הסעיף, דבר הנתון לשיקול דעתו של בית משפט קמא.

דין והכרעה

34. לאחר שיעינתי בהחלטתו של בית משפט קמא, בהודעת הערעור, בעיקרו הטיעון שהוגשו על-ידי הצדדים, והאזנתי בקשר רב לטיעונים שנשמעו בדיון אשר נערכ בפנינו, הגעתו לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות, וכן יצא

לחברי לعشות.

35. טרם שадון בוגוף של הטענות אותן הcola המערער, אקדמי ואזכיר את הכלל לפי אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בנסיבות עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי הערכאה הדינית, אלא במקרים חריגים, ו"כוcho [של כל אי ההתערבות] יפה גם לגבי קביעות מומחים בכלל, וקביעות מומחים בתחום הפסיכיאטרי בהליך הפלילי בפרט" (ע"פ 13/13 סלאם נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (27.11.2014) וההפניות שם; ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (להלן: עניין 24 (30.5.2013) (להלן: עניין בונר); ע"פ 9/09 אבשלום נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (5.7.2012) (להלן: עניין אבשלום); ע"פ 8287/05 בחרזה נ' מדינת ישראל, פסקה 30 (11.8.2011) (להלן: עניין בחרזה)). ההסבר לכך נעוץ "בעדיפות המובהקת של הערכאה הדינית, כמו שמתארשת באופן ישיר ובളתי אמצעי מהעדים המופיעים בפניה, מהאופן בו הם מסרו את עדותם, מהתנהגוthem על דוכן העדים, ומשפט גופם. זאת, בעוד שמסקנותיה של ערכאת הערעור מתבססות, ככל, על החומר הכתוב המונה לפניה" (ע"פ 2177/2 פלוני נ' מדינת ישראל (9.7.2015), וראו גם, ע"פ 8754/13 סעה נ' מדינת ישראל (15.1.2015); ע"פ 4428/13 שטרית נ' מדינת ישראל (30.4.2014); ע"פ 12/12/12 פלוני נ' מדינת ישראל (27.2.2014)). כלל זה קיימים מספר חריגים, שבהם יש בידי ערכאת הערעור שיקול דעת רחב יותר להתערב במקרים עובדים שנקבעו על-ידי הערכאה הדינית, חרף יתרונה של האחרונה כمفורת לעיל (דיון בנושא החריגים, ראו למשל, בע"פ 433/13 מדינת ישראל נ' פלוני (2.6.2014); ע"פ 6924 בערבי נ' מדינת ישראל (29.10.2013)).

אקדמי ואזכיר, כי איני סבור כי יש להחיל במקרה דנן את אחד החריגים לכל אי ההתערבות ולא הוצאה כל עילה מבוררת להתערבותנו בנסיבות עובדה ובקביעות המהימנות שנעשו על-ידי בית משפט קמא, קל וחומר כאשר מדובר בהתערבות במקרים שנקבעו על-יסוד חוות דעת של מומחים.

36. ה�richt התיכון של הערעור שבפנינו נסב על החלטתו של בית משפט קמא כי אין להחיל בעניינו של המערער את חריג הענישה המופחתת, לעונש מסר עולם חובה בגין ביצוע עבירה הרצת בכוונה תחילה. לטענת המערער, שהוא בית משפט קמא בקובעו כי הוא לא עמד בנטול השכנו להוכיח כי התקיימו תנאי סעיף 300א(א)(2) לחוק העונשין, בעניינו. משכך, יתמקד עיקר דיונו בשאלת, האם עמד המערער בנטול להוכיח, ברמת AMAZ הסתרויות, כי יש להחיל עבויינו את חריג הענישה המופחתת?

נפתח בדיון נורטטיבי באשר לעקרונות העומדים בסיסו של סעיף 300א לחוק העונשין.

ענישה מופחתת לפי סעיף 300א לחוק העונשין- הבסיס הנורטטיבי

.37 סעיף 300א לחוק העונשין קובע לאמור:

"300א. על אף האמור בסעיף 300, ניתן להטיל עונש קל מהקבע בו, אם נverbת העבירה באחד מכללה:

(א) במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי ביכולתו השכלית, הגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך

לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34 -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה.

(ב)...

"(ג)..."

המדובר בהוראת חוק מיוחדת, העוסקת בתחום הענישה ולא בתחום האחריות הפלילית עצמה. הוראה זו נועדה, כראוי, במקרים חריגים ביותר, היינו: למקרי גבול המשיקים לסוף הפטור המוחלט מאחריות פלילתית עקב קיומה של מחלת נפש, כאשר תחושת הצדק מובילה את בית המשפט להימנע מהטלת עונש החoba של מאסר עולם. על הקושי לזהות את המצבים בהם ניתן יהיה להחיל ענישה מופחתת, עמד השופט צ' זילברט בע"פ 7408/09 גדו' נ' מדינת ישראל (10.3.2013) (להלן: עניין גדו), באומרו:

"קיים קושי אינגרנטי בזיהוי מודיעק של אוטם מצבים נדירים בהם חל סעיף 300א(א), מצבים בהם בעיטה של הפרעה נפשית חמורה נגרם נזק ניכר (אם כי לא במידה המצדיקה פטור מאחריות פלילית) ליכולת השליטה והשיפוט של הנאשם. כאמור לעיל, בית משפט זה עמד לא אחת על נדירות אוטם מצבים, ועל המקטע הצר בו מצויים מצבים אלו על הציר המודד את הפגיעה ביכולת הנאשם: מתחת לرف שמצויב סעיף 34ח, אך במידה מועטה ביותר" (וראו עוד, ע"פ 9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל(30.7.2015); ע"פ 1019/13 פאיס נ' מדינת ישראל (6.7.2015) (להלן: עניין פאיס) ע"פ 5224/10 אברהם נ' מדינת ישראל (14.3.2013); עניין בונר; עניין אבשלוםוב).

38. הקללה בעונש, בהתאם לסעיף 300א(א) לחוק העונשין מותנית בקיום של שלושה תנאים מצטברים: הראשון, כי הפגם הנפשי ממנו סובל הנאשם הוא בגדיר " הפרעה נפשית חמורה" או "ליקוי בכושר השכללי"; השני, כי מתקיים אחת מבין החלופות הבאות - הנאשם לא הבין את אשר הוא עושה, לא הבין את הפסול המוסרי שטמון במעשהו, או לא יכול היה להימנע מעשיית המעשה; והתנאי השלישי, קיומו של קשר סיבתי בין שני התנאים הקודמים (ראו: ע"פ 6504/10 פרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה רח (2.10.2013) (להלן: עניין פרחאן); ע"פ 10669/05 מטטוב נ' היוזץ המשפטי לממשלה, פסקה 13 (7.2.2008) (להלן: עניין מטטוב)). נטל ההוכחה לגבי קיומם של התנאים הקבועים בסעיף 300א(א) לחוק, רובץ לפתחו של הנאשם, כאשר רמת ההוכחה היא במאזן הסתברויות (עניין פרחאן, פסקה רח; עניין בחטרזה, פסקה 14ג; עניין מטטוב, פסקה 15).

39. עם זאת, גם כאשר מצליח הנאשם להרים את הנTEL, להוכיח כי כל התנאים הדרושים התקיימו בעניינו – עדין מסור לבית המשפט שיקול הדעת, האם יש להפחית מעונש מאסר העולם ובאיוז מידיה, כאשר ההכרעה בעניין זה תיעשה בהתאם לנסיבות המקירה הקונקרטי. על פי רוב, בית המשפט לא יאה נכוון לסתות מעונש החoba, אלא באופןם מקרים שבהם "חושת הצדק לא מתישבת עם הטלת עונש מאסר עולם בשל מצבו הנפשי של מבצע העבירה בעת ביצועה" (עניין אבשלוםוב, פסקה 39; עניין בחטרזה, פסקה 14, וראו גם: דנ"פ 3220/08 פרישקין נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (7.9.2008); ע"פ 2457/98 שמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(4) 289, 298 (2002)).

לאחר הצגת התשתית הנורמטיבית, עשוי לבדוק לבחון את השאלה, האם התקיימו במערער שלושת התנאים הנדרשים לתחולתו של סעיף 300א(א) לחוק העונשין.

הפרעה נפשית חמורה

40. בע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל, פסקה 59 (22.2.2007) (להלן: עניין זלנצקי), עמדה השופטת ע' ארבל על שימוש המונח " הפרעה נפשית חמורה ", תוך הפניה לסעיף השני בניר העמדת, אשר קובע כדלקמן: "החוקן השתמש בביטוי ' הפרעה נפשית חמורה ' במשמעות של הפרעה נפשית קשה (serious). מנוקודת ראות הפסיכיאטרים משמעות המילה חמורה/קשה, היא כי מדובר בהפרעה/מחללה הפגעת בצורה משמעותית ברוב תפקודו הנפש, ההתנהגות והתפקיד"

בעניינו, אין מחלוקת בין מומחי ההגנה ומומחה הتبיעה, כי המערער סובל מהפרעת אישיות לא קלה. מומחי ההגנה סברו כי מדובר בהפרעה חמורה עם סממנים גבוליים, נרkipיסטיים ואנטי-סוציאליים (בהערכת אגב אציגן, כי מר שדה לא מצא מרכיבים נרkipיסטיים באישיותו של המערער ואף לא כתוב בחוות דעתו כי המערער לוקה בהפרעה נפשית חמורה אך, כמובה ר לעיל, מבחינת הגנה, חוות הדעתהmericait ומסכמת היא זו של ד"ר אור). מומחה הتبיעה הסכימ לקביעה, לפיה אישיותו של המערער מתאפיינת במרכיבים נרkipיסטיים ואנטי-סוציאליים, אך חלק על קיומם של מרכיבים גבוליים בהפרעת האישיות של המערער. לטענת המערער, יש להסתמך על האמור בחוות הדעת של מומחי ההגנה, אך בית משפט קבע כי אין מקום להעדיף את חוות הדעת של מומחים אלו על פני זו של ד"ר אלטמרקן, לעניין מידת חומרתה של ההפרעה הנפשית ממנו סובל המערער. זאת, בעיקר לנוכח פגמים מתודולוגיים שנפלו בהן, ולאור עדותו של ד"ר אור כי הוא נסמך בחוות דעתו על ממצאיו של מר שדה, לפיהם המערער מצוי מבחינה קוגניטיבית על גבול הפיגור השכלי - ממצאים מהם חוזר בו מר שדה בחקירתו.

לקר יש להוסיף את העובדה, שאינה שנייה במחלוקת, כי המערער קיים קשרי חברות משמעותיים עם מספר אנשים, ואף ניהל עסק עצמאי ורוחני עם מספר עובדים ולקוחות, וכי שופט בעניין אבשלוםוב (פסקה 35), תפקוד חברתי ועסקי מתmeshר, אינו מתישב, ככלל, עם אבחנה של הפרעה נפשית חמורה.

לאחר שבחןתי את מכלול טענותיו של המערער באשר להעדפת חוות דעתו של מומחה הتبיעה, על פני חוות הדעת של מומחי ההגנה, לא מצאתי כל עילה להתערב בכך. החלטתו של בית משפט קמא, בהקשר זה, מעוגנת היבט בחומר הראיות ובעדויות שנשמעו בפניו, ולטעמי לא נפל כל פגם בקביעותיו של בית משפט קמא, לעניין זה.

סבירום של דברים, סבורני כי לא עלה בידי המערער להוכיח, ברמה של AMAZON הסתברויות, כי הוא לוקה בהפרעה נפשית חמורה, כנדרש בסעיף 300א(א) לחוק העונשין. עם זאת, וכי שובייה בהמשך, הפסיכיקה המאוחרת בעניין סעיף 300א(א) לחוק העונשין, אינה שמה את הדגש על סיוגה של ההפרעה הנפשית, אלא בוחנת, בעיקר, את השאלה עד כמה ההפרעה הנפשית פוגעת ומשפיעה על האדם קוגניטיבית ורצוינית.

הגבלה ניכרת על השליטה של המערער במעשהיו

41. התנאי השני, המחייב הוכחה במסגרת סעיף 300א(א), הוא, כאמור, קיומה של הגבלה ניכרת על יכולת השליטה בנסיבות. כידוע, קיים דמיון רב בין תנאי סעיף הפטור אחריות פלילתית מחתמת אי שפויות, לבין התנאים הנדרשים לעונשה מופחתת בעבירות הרצח, מחמת הפרעה نفسית חמורה. בעוד שסעיף 34 לחוק העונשין דורש כתנאי לפטור אחריות פלילתית, כי מחלת הנפש גרמה ל"חוסר יכולת של ממש" להימנע מההעירה, הרי שסעיף 300א(א) מדבר על הגבלה "במידה ניכרת" על יכולת השליטה בנסיבות. לעומת זאת ברון בעניין פאיס:

"הבדל הראשון הוא בהגדירה הקלינית של המצב הנפשי הנטען: בעוד שסעיף 34 דורש הוכחה של 'מחלת נפש', סעיף 300א(א) דורש הוכחה של 'פרעה نفسית חמורה'. ההבדל השני הוא בעוצמת הגבלה שיצור המצב הנפשי על יכולת השליטה של הנאם: לצורך סעיף 34 יש להוכיח כי מחלת הנפש הביאה ל"חוסר יכולת של ממש" להימנע מביצוע העבירה, ואילו לפי סעיף 300א(א) יש להראות כי הפרעה הנפשית הגבלה 'במידה ניכרת' את יכולת להימנע מהרצח (ירום ר宾 ויניב ואקי דיני עונשין כרך ב, 767 (2014)). על יסוד ההשוואה בין סעיפי החוק הללו כבר נקבע בפסקה כי פרשנות סעיף 300א(א) צריכה להיות מחמירה, מבחינה זאת שיש להקל בעונשה רק במקרים מסוימים שבבם 'הminus והעוצמה של הפגיעה בכושר ההבנה או יכולת להימנע מעשיית המעשה, נמנעים כמעט מהרף הנדרש לצורך פטור מוחלט לפי סעיף 34ח'" (ההדגשות שלי - א.ש.).

42. לנוכח הטעמים המשגיים בהגדירה הקלינית, והקושי שנוצר באבחנה לעניין רמת הפרעה הנפשית, פרסם איגוד הפסיכיאטריה בישראל, בשנת 1996, ניר עדינה הכלול הנחוית למומחה, אשר מתבקש לחוות את דעתו בשאלת הזכאות לעונשה מופחתת, בגין ביצוע רצח בכוונה תחיליה. כאמור, נפקד על-ידי בית משפט זה, כי הקלסיפיקציה של הפרעה אינה העיקרי, בעת בדיקת תחולתו של סעיף 300א(א) לחוק העונשין, וכי שנקבע בעניין בונר: "איןנו שמים את דגש על האטיולוגיה אלא על הסימפטומולוגיה, על הסימנים והותואה הנובעת מהמחלה או מהפרעה הנפשית" (שם, פסקה 24, וראו גם, עניין גדו, פסקה 13; עניין גדו, פסקה 16). בהתאם לכך, נקבע כי, "הפרעה نفسית חמורה", תחשב מחלה או הפרעה אשר פגעה ממשמעות "ברוב תפוקדי הנפש, ההתנהגות והתפקוד" (עניין זלנצקי, פסקה 59; עניין אבשלוםוב, פסקה 35). עוד ראוי להזכיר, כי לדעת איגוד הפסיכיאטריה, הפרעה نفسית חמורה אינה יכולה, ככל, לבוא לידי ביטוי בפעם הראשונה, בהקשר של ביצוע מעשה רצח (ס' 4.א. לניר העמדה).

43. ומן הכלל אל הפרט. ד"ר אור סבר, הן בחוות דעתו והן בעדותו בבית המשפט, כי יכולתו של המערער לשולט במעשהיו ולהימנע מביצוע הרצח, הוגבלה באופן ניכר בשל הפרעה הנפשית ממנה הוא סובל. ואולם, וכי שכביר הבהיר על-ידי בית משפט קמא, ד"ר אור קבע את הדברים בהתעלם מהמארג הראייתי שהונח בפניו, הן בכתב האישום והן בראשות שהוצגו בפניו בית משפט קמא. כאשר לעומת ד"ר אור עם הדברים הללו בחיקורתו נגדית, הוא לא השכל ליתן הסבר המניח את הדעת, כיצד חוות דעתו לעניין "הגבלה ניכרת", עולה בקנה אחד עם העובדות שהוצגו בפניו, ובכלל זאת: עם התנהלותו של המערער ביום הרצח; עם ההסבר הרצionario שנתן המערער לביצוע מעשיים; עם התכnon והארגון שקדם לביצוע הרצח; ועם התנהלותו המינימלית של המערער, אל מול הרופאים הפסיכיאטרים והחוקרם.

הנני תמים עם בית משפט קמא, כי התנהלותו של המערער מלמדת על היערכות מוקדמת ומאורגנת מצדיו לקרה ביצוע הרצח, החל ממועד הגעתו למקום האירוע כsharpshooter סיכון, אותה הסתייר במקלט; דרך מודיעתו לאופן ביצוע הרצח ולתוצאה הקטלנית שגרם; ועד להימלטו מזרת הרצח תוך שימוש במוניות, והסדרת עניינים כספיים ואחרים, בקור רוח, תוך כדי שליטה מלאה על מעשייו והtaboo'יו. המסקנה המתבקשת היא, כי ספק אם הוגבלה כלל יכולתו של המערער להימנע מעשיית המעשה, ובוואדי שאין מדובר במקרה דין ב"הגבלה ניכרת" של יכולת זו.

44. אוסף עוד, כי לטעמי גם לא הכוח קיומו של קשר סיבתי בין ההפרעה הנפשית ממנה סבל המערער לבין המעשה הנורא אותו ביצע. זאת, משום שלא הכוח, במאזן הסתברויות, כי המאפיינים הנركיסיסטיים והאנט-סוציאליים מהם סובל המערער, הוו את הסיבה בולדיה איין, להחליטו להמית את המנוחה.

45. העולה מן המקבץ הוא, כי התנאים הנדרשים בסעיף 300א(א), אינם מתקיימים בעניינו של המערער, שכן בחינת מכלול הנתונים מלמדת: כי המערער שולט במעשהיו בעת הרצח; היה יכול להימנע מביצועו; ובוודאי שלא הוכחה הגבלה ניכרת על יכולתו של המערער, להימנע מעשיית המעשה בשל ההפרעה הנפשית ממנו הוא סובל. נחזור ונזכיר בהקשר זה, כי הגבלת היכולת צריכה להיות "בעוצמה גבוהה וקרובה מאוד לזה שהייתה מובילה לפטור מאחריות פלילית" (ענין גדו), דבר שאינו מתקיים כלל בעניינו.

בשלב זה, נותר עוד לדון בשאלת, האם שגה בית משפט קמא משבחן במסגרת החלטתו, ראיות שהוצעו במהלך המשפט, אותו ניהל המערער, ואשר לא נבחנו על-ידי המומחים במסגרת חוות הדעת שהוגשו מטעמו.

ככל, ראוי כי חווות דעת מקצועית, שבמסגרתה שבה מביע המומחה את דעתו באשר לתחולתו של סעיף 300א(א) לחוק העונשין (כמו גם במקרים אחרים), תזקן לאחר שהונחה בפני המומחה התשתיתית העובדתית המלאה, לרבות הממצאים שנקבעו בהכרעת הדין (יואב נמייר " הפרעה נפשית חמורה – עונשה מופחתת בעבירות רצח" רפואה ומשפט 23, 86 (2000); עניין מטטוב, פסקה 18). עם זאת, במקורה דין, לא יהיה צורך בהכרעת דין מפורטת, לאחר שהמערער הודה בעבירת הרצח שיוכסה לו, הגם שהדבר געשה לאחר שהושלם שלב הראיות בתיק. לפיקר, לא עמדו המומחים על מלאה התשתית העובדתית שנקבעה במקרה זה, במסגרת חוות הדעת שהוגשו על-ידם. ואולם, לקריאת חקירותם של המומחים בבית המשפט, הם קיבלו לידם את מרבית החומר, לרבות כלל העדויות שניתנו במהלך המשפט, והם אף עומרו עם החומרים "החדשים" במסגרת חקירותיהם הנגדיות, כך שניתנה בידיהם האפשרות להתייחס בסופו של דבר לאוותה תשתיית עובדתית. בנסיבות אלה, לא מצאי כל ממש בטענת הסגנור, באשר לשימוש שעשה בית משפט קמא, לצורך הכרעתו בסוגיית העונשה המופחתת, בעבודות ובנתונים שהובאו לידיתו במהלך ההליך המשפטי, ועליהם נשאלו המומחים, בחקירותם בבית המשפט. לבסוף, מן הראוי לחזור ולהזכיר, כי בית המשפט נתונה הסמכות להכריע בין חוות הדעת מומחים, על פי כוחם המשכנע, וה坦אמתם למכלול החומר הראייתי שהובא לפניו (ראיון: עניין אבשלום, פסקה 17; עניין מטטוב, פסקה 20; ע"פ 07/2013 הרוש נ' מדינת ישראל, פסקה כו (18.4.2012); ע"פ 07/2008 בראשי נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (26.4.2010); ע"פ 07/2007 ארשיד נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (22.10.2008); ע"פ 02/2008 ברוכים נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (17.6.2004)).

עם זאת, הנני מצטרף להערכו של בית משפט קמא, כי היה ראוי, במקורה דין, להגיש חוות דעת משלימות, המתבססות על מלאה החומר הראיתי, ולא להסתפק בחקירה בבית המשפט, אך כאמור, בנסיבות מקורה זה לא נגרם כל עיוות דין למערער.

47. לסימן, אתיחס בקצרה לטרונייתו של ב"כ המערער באשר לתקופו של ניר העמדה, וטענתו כי אין להסתמך עליו "כזה ראה וקדש". כאמור, ניר העמדה מפרט קווים מנחים למוחמים המתבקשים לחוות את דעתם בנושא העונישה המופחתת, והוא אינו בוגדר מסמן מחייב, לא את המומחים ובוואדי שלא את בית המשפט. אינני רואה כל פסול בפרסום מעין זה, שיש בו משום הדרכה כיצד להתייחס לסוגיות העונישה המופחתת ומהם השיקולים שאוטם ראיו לשקל במסגרת זו. מכל מקום, לאחר ריכוך הגישה, בפסקתו של בית משפט זה, באשר לתנאי שענינו הדרישה להפרעה

נפשית חמורה, והעברת הדגש על התסמנים בפועל ובמידת השפעתם על הנאשם ויכולתו לשלוט במעשה, ממי לא אין מדובר בהנחה נוקשה, לעניין סיוגה של ההפרעה הנפשית.

לסיכום, ועל יסוד האמור לעיל, שוכנעת כי המערער לא עמד בהוכחת התנאים הנדרשים לשם תחולתו של סעיף 300א(א) לחוק העונשין בעניינו, ולפיכך יצא לחברי לדחות את ערעורו.

שיקול הדעת

48. למללה מן הצורך, אתייחס בקצרה לנושא הפעלת שיקול הדעת על-ידי הערכאה הדינית. כאמור, סעיף 300א(א) הוא בגדיר הוראה שהפעלתה מסורה לשיקול דעתו של בית המשפט – וזאת, הן לגבי עצם ההפחתה בעונש והן באשר למידת ההפחתה (ענין בחרזה, פסקה 14א והאסמכתאות שם). בambilים אחרים, הוכחת קיומם של שלושת רכיבי סעיף 300א(א) היא בוגדר תנאי הכרחי, אך לא מספיק, להפעלו של הסעיף, שכן עדין מחויב בית המשפט לבחון את השאלה, האם כל נסיבות המקרה ותחותת הצדקה, מצדיקים ההפחתה בעונש. בית משפט קמא בחן את הדברים לגופו של עניין, וקבע, כי לו היה נדרש להפעיל את שיקול דעתו לגבי הקלה בעונש, הוא היה דוחה את הבקשה לעונשה מופחתת. כפי שיובחר להלן, הנני סבור כי צדק בית משפט קמא בקביעתו זו.

49. כעולה מחומר הראיות, המערער נערך מזה זמן לביצוע הרצח, וביצע אותו באופן מתוכנן ומוארגן, תוך הפרה מודעת של צו בית המשפט, שהורה אותו שלא להתקרב לביתה של המנוחה ושלא ליצור עמה קשר. המערער עלה לדירותה של המנוחה, וזכיר אותה 12 דקות לפחות, בגבה ובראה, מתוך כוונה לגרום למותה. מיד לאחר מכן, נמלט המערער מן המקום, במנוחת שירות, לעיר אחרת, תוך שהוא מנהל שיחות טלפון מוחשבות עם עריך דינו ועם אחיו בענייני כספים, ובעניןיהם הקשורים לילדים. המערער החליט, באופן מודע, שלא להזמין את כוחות ההצלה, כיוון שמוותה של המנוחה "מגיעה לה", והוא תיראות שהיא מتابוססת בדמה, ללא גילוי שמצ של רגשי חמלת אנושית. ביצוע הרצח באכזריות כה רבה, ובקרו רוח מקפיא, מצדיק, לטעמי, הימנעות מעונשה מופחתת, גם לו היה נקבע כי המערער עונה על התנאים הקבועים בסעיף 300א(א) לחוק העונשין.

לכך יש להוסיף, את המניפולטיביות בה פעל המערער אל מול הפסיכיאטרים שבדקו אותו, כמו גם בפני חוקרי המשטרה, דבר מהוועה, לדידי, שיקול נוסף נגד ההפחתה בעונשה.

סוף דבר

50. הנני סבור כי אין מקום להתערב בהחלטתו המפורטת והיסודית של בית משפט קמא בשאלת העונשה המופחתת. החלטה זו מבוססת על מצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי הערכאה הדינית, לאחר ניתוח מכלול הראיות ובחינה יסודית של חוות דעת ועדויות שניתנו על-ידי מומחים בתחום הפסיכיאטריה.

אשר על כן, יצא לחברי לדחות את ערעורו.

שפט

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכימים.

שפט

השופט מ' מזוז:

אני מסכימים.

שפט

הוחלט כאמור בפסק דין של השופט א' שהם.

ניתן היום, ט' באלו התשע"ה (24.8.2015).

שפט

שפט

שפט